

## LOUIS ROMAN (1925-2001)

La Începutul anilor 80, putea fi văzut pe holurile Facultății de istorie, într-o anumită zi de la sfârșitul fiecărei luni un bărbat înalt, cu o față uscățivă și părul inelat, distins și afectat. Uneori în sala de consiliu, de cele mai multe ori într-o sală obișnuită de seminar, el aștepta cu privirea ațintită spre ușă, să-i sosească invitatii.

Eram un grup de 15-20 de persoane, membrii ai Laboratorului de demografie istorică, mai mulți sau mai puțini în funcție de activitățile cotidiene, dar întotdeauna dornici să ne aflăm câteva ceasuri, în preajma unor mari amfitrioni precum academicienii Ștefan Ștefănescu și Vladimir Trebici, alături de care gospodar neîntrecut al acestor întâlniri de neuitat, era profesorul Louis Roman. Într-un timp încrâncenat al istoriei în care fiecare dintre noi era preocupat în primul rând de propria lui supraviețuire, Laboratorul era un spațiu edenic, o lume în care nu puteai intra decât în hainele de gală ale discursului civilizat și eficace și în care "gratuitățile" cercetării științifice de înaltă erudiție erau întotdeauna la ele acasă. Am participat la multe ședințe, la obișnuitul de acum simpozion anual care evalua rezultatele generale și a fost chiar o împrejurare deosebită, când într-o seară înghețată de martie, am sărbătorit pe unul din corifeii noștri la o agapă colegială. Datoresc toate aceste admirabile reuniuni deopotrivă de inteligență și de suflet, profesorului Roman și din acest colț de pagină, poate prea târziu, îi aduc toate mulțumirile mele.

Născut în 1925, studiase istoria și îmbrățișase cariera didactică. Se stabilise la Liceul "Ion Neculce" din București a cărui catedră de istorie a ilustrat-o cu strălucire până în anii târzii de dinaintea pensionării. Membru de excepție al breslei sale nu putea să rămână în afara Societății de științe istorice, și în cea mai veche amintire, îl revăd conferențiar la cursurile de vară de la Constanța în anul 1970 - o tempora - explicând, nu fără pedanteria care-i era atât de caracteristică, celor tineri printre care atunci mă număram, cum se folosește o sursă istorică sau cum se alcătuieste un mic muzeu școlar. Când m-am mutat în București după ani lungi petrecuți în provincie, l-am regăsit în redacția revistei "Studii și articole de istorie", acaparată însă complet de marea pasiune a vieții sale - demografia istorică. Publica frecvent în revistele de specialitate și în preajma Congresului internațional de științe istorice de la București a făcut în revista Institutului N. Iorga un bilanț al cercetărilor din acest domeniu. De altfel

marele eveniment științific din august 1980 i-a adus consacrarea în acest domeniu - o funcție în conducerea organizației de profil. Laboratorul de demografie istorică a urmat.

Tot în acei ani, preocupat de cercetările sale, care-i răpeau din ce în ce mai mult timp, mi-a propus să preiau funcția de secretar de redacție la S.A.I., despovărând-ul de o sarcină pe care nu o mai putea îndeplini cum ar fi vrut și să-l însoțesc la Laborator. Am acceptat și cu bucurie și cu tristețe. Fusesse primul meu mentor în publicistică și discuțiile prilejuite de apariția celui dintâi articol al meu, apărut în revista Societății, fuseseră un regal pe care l-aș fi dorit repetat.

La jumătatea anilor 80 drumurile noastre s-au despărțit. Îl întâlneam din când în când la Biblioteca Academiei și la Biblioteca Centrală de Stat. Știam că se pensionase la 60 de ani pentru a-și dedica toată viața cercetărilor preferate. Înfruntând frigul pătrunzător și disconfortul sălilor înghețate, rămânea aici zile întregi, nemulțumit doar că nu mai este tânăr.

În 1991, într-un timp încă neașezat și în care demolarea a tot ce se înfăptuise anterior era la ordinea zilei, l-am revăzut din nou, acum pentru ultima oară, la cursurile de vară de la Suceava. În fața unui auditoriu de profesori între care puțini îl cunoșteau a avut răbdarea de a răspunde cu calmul și meticulozitatea-i bine știute, la toate întrebările, oricât de incomode s-au dovedit.

La un an de la moarte (întâmplată în august 2001) câteva din studiile sale de demografie istorică apăreau într-un volum la Editura enciclopedică. Altele, risipite în reviste, așteaptă încă să fie cuprinse într-o carte. Din marea lucrare de sinteză "Populația României" proiectată în trei volume, din care unul încheiat (1994), nu știm a se fi publicat ceva.

**BOGDAN TEODORESCU**